Nr 13

Betänkande i anledning av propositionen 1972: 82 om vissa pensionsfrågor, m. m. jämte motion.

Propositionen

Kungl. Maj:t har i propositionen 1972: 82 (finansdepartementet) föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att

1. vidtaga ändringar i förordnandepensionskungörelsen (1959: 288) enligt vad som förordats under I,

2. besluta om den slutliga regleringen av vissa äldre pensioner och årliga understöd, som förordats under II,

3. upphäva vissa föreskrifter om inskränkningar i rätten att uppbära pension enligt vad som förordats under III,

4. besluta om rätt till pension åt övertalig ordinarie tjänsteman enligt vad som förordats under IV,

5. reglera pensionsförhållandena för arbetstagare vid husgerådskammaren samt pastorerna vid dessa diakonianstalter i enlighet med vad som förordats under V,

6. besluta om förbättrad pensionsrätt för viss personal inom utrikesförvaltningen enligt vad som förordats under VI,

7. besluta om förbättrade pensionsförmåner för f. d. lärare vid folkskoleseminarier m. m. och för f. d. förvaltaren Eric Brinkhagen enligt vad som förordats under VII,

8. besluta om pension åt professorn John Nihlén enligt vad som förordats under VIII C,

9. besluta om särskild ersättning åt f. d. överlotsen Arne Mengwall enligt vad som förordats under IX,

10. besluta om skadelivränta åt svarvaren Lars Blom och ingenjören Sven Sjögren enligt vad som förordats under X.

Vidare delges riksdagen vad föredraganden anfört om pension åt vissa f. d. städerskor vid folkskoleseminariet i Strängnäs och f. d. arkivarbetaren Helena Kostulowska under VIII A och B.

I avsnitt I i propositionen tas upp frågor om samordning, utbetalning och pensionsbelopp när det gäller förordnandepension. Avsnitt II gäller slutlig reglering av vissa äldre pensioner och årliga understöd till ett femtiotal förutvarande vägarbetare. I avsnitt III föreslås upphävande av i äldre pensionsbestämmelser föreskrivna inskränkningar i rätten att uppbära pension för pensionärer som undergår frihetsstraff eller är föremål för liknande tvångsingripande. I avsnitt IV begärs bemyndigande för

Kungl. Maj:t att medge pension åt ordinarie tjänsteman som förlorat sina arbetsuppgifter genom omorganisation och inte kan beredas annat lämpligt arbete. Det förutsätts att de fall där bemyndigandet utnyttjats bringas till riksdagens kännedom i efterhand. Avsnitt V gäller pensionsfrågor för arbetstagare vid husgerådskammaren och pastorer vid vissa diakonianstalter.

Avsnitt VI avser förbättrad pensionsrätt för viss personal inom utrikesförvaltningen. Föredraganden anför att på grund av speciella anställningsförhållanden tvingas ofta vissa tjänstemän i utrikesdepartementet att acceptera ett sämre pensionsskydd när de förflyttas till utlandsmyndighet inom utrikesförvaltningen. Detta får i händelse av dödsfall följder för de efterlevande som föredraganden inte finner godtagbara. Han kan därför biträda ett av arbetsutskott II inom utrikesförvaltningens lönenämnd utarbetat förslag som innebär att familjepensionen i sådant fall beräknas efter lönegraden för den tjänst som tjänstemannen innehade i utrikesdepartementet vid tidpunkten för förflyttningen eller den högre lönegrad som han under vissa betingelser skulle ha kunnat påräkna vid fortsatt anställning där.

Vidare förordas att riksdagens bemyndigande inhämtas för att Kungl. Maj:t efter skälighetsprövning i varje särskilt fall skall kunna bevilja sjukpension åt tjänsteman inom utrikesförvaltningen enligt de regler som angetts i fråga om familjepension.

I avsnitt VII föreslås förbättrade pensionsförmåner för f. d. lärare vid folkskoleseminarier och övningsskolor som avvecklats eller är under avveckling på grund av omläggningen av lärarutbildningen. I samma och följande avsnitt föreslås förbättrade pensionsförmåner, pensioner, särskild ersättning resp. skadelivräntor åt vissa personer.

Slutligen delges riksdagen vad föredraganden anfört om pension åt vissa f. d. städerskor och en f. d. arkivarbetare.

Motion

I motionen 1972: 1655 av herr Börjesson i Falköping (c) hemställs att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition 1972: 82, punkt VI, beslutar att den föreslagna förbättringen av pensionsrätten för viss personal inom utrikesförvaltningen skall avse såväl egenpension som familjepension i enlighet med vad som har anförts i motionen.

Motionären anför bl. a. att samma regler bör gälla för egenpension och för familjepension. Eftersom tjänstepensionen är att betrakta som en rättighet, bör inte förekomma någon skälighetsprövning. Motionären anser vidare att garantier bör skapas för bibehållna pensionslöneförmåner även vid förflyttning mellan orter utom landet. Han åsyftar därvid att det torde ha inträffat att utrikeskanslister fått sämre lönegradsplacering vid förflyttning mellan olika stationeringsorter utom Sverige.

Utskottet

I förevarande proposition läggs under åtta avsnitt fram förslag rörande vissa pensionsfrågor m. m.

De pensionsförmåner som utgår enligt statens allmänna tjänstepensionsreglemente är dels egenpension, dels familjepension till efterlevande. Egenpensionsförmåner utgörs av ålderspension och sjukpension eller, om tjänstemannen lämnar anställningen av annat skäl än uppnådd pensionsålder eller sjukdom, egenlivränta eller förtidspension.

Pension räknas normalt på grundval av den lönegrad i vilken tjänstemannen är placerad. Denna grundregel har visat sig leda till vissa komplikationer för personal inom utrikesförvaltningen. Bakgrunden härtill är den inom utrikesförvaltningen normalt förekommande växeltjänstgöringen mellan departementet och utrikesrepresentationen och det egenartade lönesystemet för utlandstjänstgörande personal. I systemet ingår att tjänstemän i departementet vid förflyttning till post i utlandet i åtskilliga fall kan nödgas acceptera tjänst i lägre lönegrad än den som han innehar i departementet. De erhåller vid utlandstjänstgöring utöver lönegradslönen annan ekonomisk gottgörelse i form av olika tillägg, men dessa är inte pensionsgrundande.

I propositionen föreslås (avsnitt VI) att pensionsskyddet för berörd personal förbättras på så sätt att efterlevande till tjänsteman som avlidit efter förflyttning från departementet till lägre tjänst hos utlandsmyndighet skall få *familjepension* beräknad efter lönegraden för tjänst som tjänstemannen innehade i departementet vid förflyttningen eller den högre lönegrad han skulle ha kunnat påräkna vid fortsatt tjänstgöring där. I fråga om *egenpension* föreslås att Kungl. Maj:t skall efter skälighetsprövning kunna besluta om högre sjukpension än som följer av den vid pensioneringstillfället aktuella lönegraden. Förslaget innebär i denna del att andra egenpensionsförmåner än sjukpension skall följa huvudregeln. I motionen 1972: 1655 begärs att denna begränsning slopas.

Förhållandena inom utrikesförvaltningen motiverar att avsteg görs från den vanliga principen som gäller för statstjänstemäns pensionering. Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag, som innebär ett förstärkt pensionsskydd vid dödsfall och invaliditet. När det gäller motionsyrkandet att samma reglering skall gälla för egenpensions- och familjepensionsförmåner anser utskottet att vissa skäl talar härför. Som framgått av vad utskottet ovan anfört sammanhänger emellertid frågan ytterst med det inom utrikesförvaltningen tillämpade avlöningssystemet. Enligt beslut av Kungl. Maj:t är detta system f. n. under översyn. Förändringar i systemet får direkta konsekvenser för pensionerna. Till detta kommer att pensionerna ingår bland de frågor varom parterna äger träffa avtal. Arbetet på ett pensionsavtal pågår inom en av statens avtalsverk och personalens huvudorganisationer gemensamt tillsatt arbetsgrupp med

inriktning på att ett sådant avtal — som skulle ersätta allmänna tjänstepensionsreglementet — skall åstadkommas snarast möjligt.

Mot bakgrunden av det anförda är utskottet inte berett att tillstyrka motionen.

Beträffande övriga avsnitt i propositionen har utskottet inte funnit anledning till erinran eller särskilt uttalande. Propositionen tillstyrks alltså i sin helhet.

Utskottet hemställer

att riksdagen med avslag på motionen 1972: 1655 bifaller propositionen 1972: 82.

Stockholm den 16 maj 1972

På inrikesutskottets vägnar
KARL ERIK ERIKSSON

Närvarande: herrar Eriksson i Arvika (fp), Fagerlund (s), Nilsson i Östersund (s), Andersson i Billingsfors (s), Nordgren (m), fru Nilsson i Kristianstad (c), herrar Fridolfsson (s), Stridsman (c), fru Ludvigsson (s), herrar Oskarson (m), Lorentzon (vpk), Nilsson i Kalmar (s), Fransson (c), Nygren (s) och Ekinge (fp).

MARCUS BOKTR. STHLM 1972 720058